

REFORMA STRUCTURALĂ A ÎNVĂȚĂMÂNȚULUI: ÎNTRE ANGAJAMENTE, OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

CONTEXTUL GENERAL

Reforma structurală a învățământului, în particular pe dimensiunea educației preuniversitare, a încins spiritele în cadrul AIE 2. Principalii protagoniști ai conflictului pe marginea acestui subiect PDM și PLDM au fost antrenați într-un schimb de replici și acuzații reciproce privind diverse aspecte ale reformei educaționale într-un context postelectoral destul de complicat pentru alianță. Conflictul a răbufnit la suprafață în perioada postelectorală, fiind stimulat de disensiuni privind constituirea alianțelor postelectorale la nivel local între componentele AIE 2, dar și pe fundalul unor declarații și „dezvăluiri” făcute de către liderii și unii membri reprezentativi ai ambelor partide¹. Deși diferențele de viziune asupra reformei respective au existat și anterior, ele au fost mai degrabă latente, fiind accentuate doar recent, în condițiile unui conflict mult mai amplu din interiorul coaliției de guvernare. În acest context, reforma structurală din educație reprezintă doar unul dintre câmpurile de bătălie pe care partidele din alianță își măsoară forțele în

¹ Disputa continua. Filat a avut o nouă confruntare verbală cu tabăra democraților. // <http://www.inprofuzime.md/stiri/politic/disputa-continua-filat-a-avut-o-noua-confruntare-verbala-cu-tabara.html>; Lupu reacționează: Declarația lui Filat este primul pas spre o alianță PLDM – PCRM. <http://www.inprofuzime.md/stiri/politic/lupu-reactioneaza-declaratia-lui-filat-este-primul-pas-spre-o-1.html>

SUMAR

- 1 ..... CONTEXTUL GENERAL
- 2 ..... RETROSPECTIVĂ
ASUPRA
CONFLICTULUI
- 3 ..... REFORMA
STRUCTURALĂ: MOFT
SAU NECESITATE?
- 4 ..... PARAMETRII
REFORMEI
STRUCTURALE
- 6 ..... IMPLICAȚIILE
REFORMEI
EDUCAȚIONALE
- 9 ..... ÎN LOC DE CONCLUZII

perioada postelectorală în condiții de incertitudine politică. În consecință, ea poate fi calificată drept o problemă creată artificial și prizonieră a luptelor dintre partidele politice pentru dividende electorale. Un asemenea calificativ este justificat dacă luăm în considerație faptul că reforma nu este un produs care a apărut peste noapte și nu este doar rezultatul eforturilor întreprinse de filiera PLDM din executiv prin intermediul Ministerului Educației.

În cele ce urmează vom întreprinde o tentativă de a elucida principalele aspecte ale reformei structurale în educație prin prisma pozițiilor exprimate de principalii actori participanți la înfăptuirea reformei, părților afectate dar și din perspectiva însuși a prevederilor reformei.

RETROSPECTIVĂ ASUPRA CONFLICTULUI

În urma ședinței guvernului din 24 iunie a fost aprobat Planul Național de Acțiuni pentru realizarea reformei structurale în sistemul de învățământ, ședință desfășurată cu ușile închise, fapt care a stârnit mai multe suspiciuni cu privire la esența reformei². Secretomania vis-a-vis de tematica respectivă nu putea să nu suscite interesul mass-media și societății civile în contextul în care Guvernul a abordat un subiect atât de sensibil pentru societate, care ar putea afecta din temelie întreg sistemul educațional și destinul mai multor mii de copii, pedagogi dar și părinți, preocupați pentru viitorul copiilor lor. În aceste circumstanțe, decizia de a desfășura această ședință într-un format restrâns și netransparent a contribuit și mai mult la cristalizarea unei atitudini negative în raport cu Guvernul, dar mai ales față de componenta PLDM reprezentată în cadrul executivului. Disensiunile dintre reprezentanții celor două partide privind reforma educației au izbucnit în urma nemulțumirilor exprimate de către Ministrul Economiei referitor la aplicarea parafei secret pe documentul privind această reformă³. Replica PLDM în persoana Primului Ministru nu s-a lăsat așteptată, aces-

ta amenințând că va solicita demisia Ministrului Economiei, reieșind din incompatibilitatea acestuia cu funcțiile și atribuțiile din Guvern. Conform Primului Ministru, critica la adresa Guvernului din partea Ministrului Economiei este inadmisibilă în condițiile în care acesta a fost negociatorul-șef care a stabilit termenii de referință pentru reforma structurală în educație⁴.

Conflictul s-a extins prin declarațiile Președintelui interimar, care s-a arătat nesatisfăcut de parametrii reformei, din cauza unor potențiale disponibilizări masive din cadrul corpului profesoral, lipsa unor proiecte de susținere și reîncadrare în câmpul muncii a profesorilor concediați, precum și de caracterul închis al ședinței⁵. De cealaltă parte a baricadei, purtătorul de cuvânt al Primului Ministru a reiterat argumentul expus anterior, conform căruia Ministrul Economiei, membru al PD, a fost cel care a negociat condițiile acordului cu partenerii externi, acuzând partenerii de alianță de aplicarea unor duble standarde și eschivarea de la angajamentele asumate⁶. În același cadru s-au situat și argumentele Ministrului Educației care a menționat că, lovind în Guvern, Președintele interimar lovește în memorandumul semnat de Republica Moldova cu FMI și direct în Ministrul Economiei. Adicional, Ministrul Educației a declarat că președintele interimar interpretează eronat modul în care a fost discutat planul pentru reforma structurală, accentuând asupra caracterului extraordinar și nu secret al ședinței Guvernului, care este nu este prima de acest gen⁷.

2 Ce a discutat Filat cu miniștrii la Ședința de Guvern cu ușile închise.// http://www.publika.md/ce-a-discutat-filat-cu-ministrii-la-sedin-ta-de-guvern-cu-usile-inchise_374231.html

3 Duelul dintre PLDM și PD trimite AIE în comă.// <http://unimedia.md/?mod=news&id=35812>

4 Filat ar putea cere demisia din guvern a lui Lazăr: E prea vorbește.// <http://unimedia.md/?mod=news&id=35680>

5 Marian Lupu acuză Guvernul că ar pregăti în secret disponibilizări masive în rândul profesorilor.// http://www.publika.md/marian-lupu-acuza-guvernul-ca-ar-pregati-in-secret-disponibilizari-masive-in-randul-profesorilor_378561.html

6 Ibidem.

7 Tezele pentru briefing-ul Ministrului Educației, Mihai Șleahțișchi, din 29.06.2011.// <http://www.edu.md/?lng=ro&MenuItem=8&Article=1389>

Această suită de declarații și reacții reciproce privind reforma structurală din învățământ fac parte dintr-un război informațional în dorința partidelor politice de a domina construirea agendei și formarea opiniei publice prin crearea unor evenimente care ar oferi beneficii electorale, de imagine sau de altă natură părților beligerante. Totodată, este necesar de menționat că această abordare nu este una adecvată, eludând esența problemei privind reforma educațională.

REFORMA STRUCTURALĂ: MOFT SAU NECESITATE?

Pentru o abordare comprehensivă și pentru o înțelegere mai clară a situației, apare o întrebare justificată: este necesară o reformă structurală a învățământului preuniversitar având drept obiectiv raționalizarea cheltuielilor publice prin intermediul optimizării rețelei școlare, a claselor și ajustării numărului cadrelor didactice?

Divergențele dintre tabăra democrată și liberal-democrată au evitat cu desăvârșire să răspundă la această întrebare care este fundamentală pentru a clarifica esența problemei. În lipsa unui răspuns clar la ea discuțiile în contradictoriu cu referință la alte aspecte ale reformei își pierd relevanța. În acest context se impune accentuarea faptului că aceste disensiuni nici nu ar fi trebuit să existe, deoarece, atât PLDM cât și PD în calitate de parteneri de coaliție au susținut și votat în Parlament programul de guvernare al AIE 1 și AIE 2, care prevăd elemente de reformă structurală la nivel de obiective și la nivel de acțiuni prioritare. Dacă în programul de guvernare pentru anii 2009-2013, acțiunile de reformă structurală incluzând

optimizarea rețelei școlare nu sunt clar formulate pe obiective, atunci optimizarea și eficientizarea cheltuielilor publice pentru educație, precum și reformarea conceptului de instituție școlară cu îmbunătățirea concomitentă a infrastructurii școlare sunt fixate în calitate de acțiuni prioritare⁸. Programul de guvernare pentru perioada 2011-2014 este mai explicit în această privință unul dintre obiectivele majore fiind eficientizarea utilizării alocațiilor financiare⁹. Pe lângă optimizarea și eficientizarea cheltuielilor publice pentru educație, adaptarea numărului și tipurilor de grădinițe și școli la numărul de copii și elevi din fiecare localitate, luând în considerare prognozele demografice reprezintă o altă acțiune prioritară a guvernului¹⁰. Amendamentele survenite în această perioadă s-au datorat elaborării unor documente de politici care au stat la baza dialogului dintre guvern și partenerii externi ai RM pe durata anului 2010¹¹.

Conform aceluși document, problema fundamentală a sistemului de învățământ se rezumă la valorificarea inefficientă a finanțelor publice. Eficiența scăzută a finanțelor publice impune reformarea structurală a învățământului prin optimizarea rețelelor școlare și, implicit, racordarea numărului de profesori și personal non-didactic la numărul de elevi care a înregistrat o scădere dramatică în rezultatul declinului demografic. În consecință, doar 30-60% din capacitatea instituțiilor este utilizată, iar cheltuielile per elev în instituțiile școlare din mediul rural

8 Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrare Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, Chișinău, 2009. // <http://www.gov.md/lib.php?l=ro&idc=445>

9 Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrare Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, Chișinău, 2011. // <http://www.gov.md/lib.php?l=ro&idc=445>

10 Ibidem.

11 Relansăm Moldova: Prioritățile de dezvoltare pe termen mediu. Guvernul Republicii Moldova. (Raport pentru ședința grupului consultativ de la Bruxelles, 24 martie 2010). // <http://www.gov.md/doc.php?l=en&id=2774&idc=447>

depășesc de 3-5 ori costurile, comparativ cu cele raionale¹². Astfel, Guvernul își anunța deschis intenția de a optimiza pe termen mediu rețeaua instituțiilor școlare în scopul creșterii randamentului cheltuielilor publice pentru educație. Ineficiența alocării resurselor financiare este confirmată de mai mulți indicatori statistici, dacă ne referim la raportul dintre cheltuielile alocate pentru educație și rezultatele obținute. În pofida unor infuzii masive de capital în sectorul educațional în ultimii ani nu putem vorbi despre eficiență și rezultate pozitive proporționale, deși este dificil pe termen scurt să evaluăm efectele unor investiții în educație. Totuși, nivelul slab de pregătire a contingentului de elevi care părăsește subsistemul învățământului secundar-general demonstrează că calitatea procesului de instruire nu este direct proporțională cu volumul resurselor financiare alocate.

Statistica arată că pe durata anilor 2006–2011, cheltuielile pentru educație au crescut de 1,9 ori, alcătuind 21,3% din totalul cheltuielilor bugetului public național și 8,4% din PIB în 2011. Această creștere a fost cauzată în primul rând de majorările salariale ale personalului instituțiilor educaționale, în particular al cadrelor didactice. Din totalul cheltuielilor pentru educație cea mai mare parte revine cheltuielilor curente, dintre care 70% o dețin salariile angajaților¹³. Respectiv, doar o mică parte din cheltuieli poate fi direcționată pentru îmbunătățirea bazei tehnico-materiale, didactice sau în alte scopuri pentru a asigura calitate în procesul de instruire. Raportul dintre cadrele didactice și personalul non-didactic reflectă de asemenea o situație dramatică și alarmantă. Dintre 137799 unități de personal în anul 2010 doar

62427 erau unități de cadre didactice¹⁴. Din perspectiva Ministerului Finanțelor sectorul educațional este calificat drept supradimensionat și necesită o eficientizare în utilizarea banilor publici. Această estimare are la bază dinamica unor indicatori pe durata a zece ani (2000 – 2010) care se referă la:

- diminuarea semnificativă a contingentului de elevi din învățământul secundar-general de la 590516 la 376745 (36,2%);
- diminuarea numărului de personal didactic cu 6909 (17,1%);
- diminuarea numărul personalului non-didactic cu 1552 (5,8%);
- diminuarea numărului de instituții cu 54 (4,0%);
- diminuarea raportului cadru didactic/elev de la 1/15 la 1/11;
- diminuarea raportului cadru non-didactic/elev de la 1/21 la 1/13¹⁵.

Datele respective sunt suficient de relevante pentru a contesta necesitatea unei reforme structurale pe nivelul educației secundare generale în privința optimizării rețelei școlare, a claselor și ajustării numărului de cadre. În acest sens orice dispută între adversarii și promotorii reformei referitoare la necesitatea ei devine sterilă.

PARAMETRII REFORMEI STRUCTURALE

Problema reformării sectorului educațional trebuie abordată într-un context mai larg odată cu accederea la guvernare a AIE în iulie 2009, care și-a asumat angajamente în fața instituțiilor financiare internaționale, urmând să întreprindă acțiuni concrete

12 Ibidem.

13 Strategia de cheltuieli pentru sectorul „Învățământul public și serviciile de educație”, 2012-2014. CCTM.// <http://www.mf.gov.md/ro/middlecost/CCTM2014/>

14 Ibidem.

15 Ibidem.

pe domenii separate. Educația, fiind unul dintre sectoarele care consumă foarte mulți bani publici a fost „pusă la perete”. Astfel, subiectul reformării sectorului educațional era abordat foarte explicit deja în vara anului 2010 în cadrul Memorandumului semnat de FMI și autoritățile moldovenești. Sectorul învățământului era calificat supraponderat și neajustat integral necesităților economiei, constituind o barieră majoră în consolidarea și durabilitatea politicii bugetar-fiscale. Guvernul își propunea eliminarea capacităților excesive, raționalizarea și dotarea mai bună a sectorului. Totodată, era anunțată intenția de a demara o reformă mult mai amplă a educației, anticipând sporirea eficienței prin reducerea numărului de clase în școlile medii și utilizarea veniturilor colectate din economii pentru îmbunătățirea calității serviciilor și infrastructurii școlare¹⁶. Următoarea etapă de reformare a presupus angajarea autorităților la o scară mult mai extinsă, iar semnarea unui nou memorandum în februarie 2011 conținea date mult mai concrete care au stârnit mai multe reacții negative. Opoziția parlamentară încă în februarie 2011 acuza Guvernul că și-a asumat responsabilitatea de a înfăptui comasarea claselor mici, optimizarea școlilor și concedierea unui număr impunător de angajați din învățământ în rezultatul presiunilor exercitate de FMI, învinuind în particular Ministerul Finanțelor de lipsa transparenței pe durata procesului de negociere¹⁷.

Informațiile ulterioare prezentate de

16 Anexa II: Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare 30 iunie 2010. // <http://www.imf.md/pub-memo.html>

17 Dodon: Guvernul se laudă cu majorări de salarii. FMI impune restricții, reduceri de cadre și privatizări. // <http://unimedia.md/?id=30139&mod=news>; PCR: Guvernul a acceptat în acordul cu FMI concedierea a 6.700 de bugetari. // http://www.publika.md/pcrm--guvernul-a-acceptat-in-acordul-cu-fmi-concedierea-a-6-700-de-bugetari_225441.html

către autorități nu au fost substanțial diferite de datele expuse de PCR, confirmând predispoziția și angajamentul guvernului în demararea reformei. Astfel, Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare din martie 2011 prevedea o reformă cuprinzătoare în sectorul supradimensionat al învățământului, reiterând de facto obiectivele formulate în acordul semnat anterior cu FMI:

- eliminarea capacităților excesive a sistemului educațional;
- raționalizarea și dotarea mai bună a sistemului;
- pregătirea și remunerarea adecvată a personalului;
- racordarea procesului educațional la exigențele economiei moderne¹⁸.

Reforma preconizată urma să se focalizeze asupra procesului de consolidare a claselor, școlilor și a personalului, iar majoritatea eventualelor economii bugetare, cumulate cu asistența financiară a Băncii Mondiale să fie direcționate spre îmbunătățirea calității instituțiilor de învățământ, asigurarea transportului pentru elevi și repararea rutelor de acces pentru autobuze. Efectul financiar era estimat la 0,5% economii nete pe bază permanentă din PIB, începând cu 2013¹⁹.

Pentru fiecare aspect al reformei memorandumul prevede măsuri concrete, pe care Guvernul este obligat să le implementeze pentru a beneficia de o nouă tranșă a asistenței financiare:

- Optimizarea mărimii claselor, care implică majorarea până la 1 septembrie

18 Anexa II: Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare 24 martie 2011. // <http://www.imf.md/pub-memo.html>

19 Ibidem.

2012 a claselor la 30-35 elevi pentru școlile mari și 25-30 elevi pentru restul școlilor. Implementarea acestor măsuri va contribui la reducerea cu 1736 a numărului de unități didactice, inclusiv 390 unități în 2011, și respectiv la o economie anuală estimată la 94 milioane lei;

- Optimizarea rețelei școlare, care presupune consolidarea treptată a rețelei prin închiderea

școlilor cu clase mici și asigurarea transportului pentru elevi spre școlile de circumscripție începând cu anul curent. Implementarea acestei măsuri pe durata 2011-2013 va avea drept efect o reducere cu 2661 a numărului unităților de personal didactic și cu 1426 a personalului non-didactic, generând economii de 136 milioane lei pe an;

- Reducerea personalului non-didactic și a pozițiilor vacante prin stoparea angajării personalului non-didactic eliminând 2400 poziții vacante din sector, precum și stabilirea unui plafon pentru fondul de retribuire a muncii în sector în rezultatul căruia toate raioanele își vor reduce în medie cu 5% numărul de angajați în instituțiile de profil comparativ cu finele 2010, ceea ce reprezintă 5300 unități la nivel național până la începutul anului academic 2011/2012, generând economii în valoare de 175 milioane lei anual²⁰.

Unele dintre condițiile stipulate în memorandum în special cele referitoare la reformele structurale, sub incidența cărora cade și educația sunt foarte dure pentru RM, anticipând costuri sociale destul de semnificative. Acest fapt a fost recunoscut și confirmat de însuși Guvernatorul Băncii

²⁰ Ibidem.

Naționale, care a menționat totuși că beneficiile depășesc cu mult costurile, care nu se limitează doar la dimensiunea financiară²¹. În contextul evenimentelor și conflictelor asociate cu optimizarea sistemului educațional din ultima perioadă se pare că detaliile și activitățile punctuale urmează a fi clarificate. Lucrurile nu sunt clare dacă reieșim din aura secretă care a învăluit acest subiect, iar netransparența autorităților generează suspiciuni și pesimism în raport cu soluțiile ce vor fi pregătite și aplicate. Cu toate acestea conform declarațiilor ministrului de profil în anul școlar care vine vor fi reorganizate 221 de școli satești, în 2012 – 82 școli, iar 2013 – 75. Astfel în următorii trei ani urmează să fie reorganizate 370 de școli dintr-un total de 1500²². Deocamdată doar un singur lucru este clar și anume că reforma este necesară. În ce măsură acest factor este suficient pentru a o implementa fără a stârni nemulțumiri și proteste de proporții este o chestiune mai problematică.

IMPLICAȚIILE REFORMEI EDUCAȚIONALE

Reforma pune pe agendă o serie de întrebări extrem de sensibile și cu un enorm potențial exploziv în termeni de destabilizare socială în condițiile actuale din Republica Moldova. Printre cele mai consistente întrebări pot fi enumerate următoarele:

- Care sunt costurile și beneficiile acestei reforme?
- Cum sunt distribuite aceste costuri și beneficii între actorii sociali afectați de ea?

²¹ Drăguțanu: Memorandumul cu FMI este dureros, dar și mai dureroasă ar fi plecarea FMI.// <http://unimedia.md/?mod=news&id=30579>

²² Ministrul Educației a respins presupunerile Președintelui interimar privind disponibilizările.// <http://moldpres.md/News.aspx?NewsCod=6171&NewsDate=29.06.2011>

- Care sunt efectele așteptate de pe urma implementării reformei?

În cazul unor asemenea probleme complexe și sensibile din punct de vedere social nu există răspunsuri univoce și capabile de oferi satisfacție pentru toate părțile afectate în rezultatul implementării. Un răspuns imediat și simplu ar fi că toți vor avea de câștigat, dar în primul rând principalii beneficiari ai reformei, adică elevii, prin asigurarea unei educații de calitate. Dar acest răspuns aparent simplu creează o serie de probleme, rezistențe și nemulțumiri manifestate mai de toate grupurile afectate de reformă.

În pofida unui angajament declarat al Ministrului Educației și a unei predispoziții de a implementa reforma, entuziasmul responsabililor de implementare cu siguranță va fi avea suferit. Ministerul va trebui să depună eforturi colosale pentru a se conforma și pune în aplicare la nivel sectorial angajamentele guvernamentale. În cazul unor amânări, întâzieri sau eșecuri toate pietrele vor fi aruncate în „grădina ministerului”. Temporar ME a reușit să calmeze spiritele prin asigurări că nu vor avea loc disponibilizări în masă a cadrelor didactice, iar dacă acestea se vor produce ele vor constitui doar excepții pentru care sunt prevăzute măsuri compensatorii de protecție socială, recalificare și reîncadrare în câmpul muncii²³. Totodată ideea unor disponibilizări este acceptată ca rezultat al reformei, chiar dacă se afirmă că în planul de acțiuni nu există prevederi de disponibilizare și cifre exacte²⁴. Pe de altă parte constatăm existența unor opinii mai pesimiste, care admit că disponibilizările sunt inevitabile. Ele sunt relevante deoarece vin din partea unor reprezen-

23 Tezele pentru briefing-ul Ministrului Educației, Mihai Șleahțișchi, din 29.06.2011. // <http://www.edu.md/?lng=ro&MenuItem=8&Article=1389>

24 Ce va însemna la modul practic optimizarea școlilor și cine va suferi și ce vom câștiga. (declarațiile Tatiane Potîng, Vice-ministrul Educației). // <http://www.allmoldova.com/ro/experts/493.html>

tanți ai sindicatelor, care deși s-au pronunțat în favoarea protecției cadrelor didactice în circumstanțele unor disponibilizări în masă nejustificate, au menționat că există posibilități limitate, reieșind din situația în care circa 22% din cadrele didactice sunt pensionari iar 24% din profesori au mai mult de o sarcină didactică²⁵. Un alt impediment potențial cu care s-ar putea confrunta ME este punerea în mișcare a acestui mecanism și coordonarea lui, o sarcină dificilă care poate scurtcircuita desfășurarea reformei. Dacă mai luăm în considerație și modul destul de greoi de manevră a instituțiilor publice, cumulat cu alți factori conjuncturali, implementarea reformei va fi, cel puțin, parțial compromisă. Este adevărat că experiența pozitivă din raioanele pilot va fi utilă în procesul de extindere la 9 raioane și municipiile Bălți și Chișinău iar apoi la scară națională, dar este necesar de accentuat că magnitudinea acțiunilor întreprinse poate afecta coerența și consecvența reformei.

Rezistența cadrelor didactice și a personalului administrativ reprezintă un alt impediment potențial în procesul de implementare a politicii deoarece toți profesorii și personalul auxiliar din școlile ce urmează a fi lichidate se auto-percep drept victimele acestui tăvălug care urmează să treacă peste ei fără a fi consultați sau dacă li se cere opinia se face doar pentru respectarea formalităților. Pentru majoritatea dintre ei asigurările Ministrului Educației că nu vor fi concediați nu reprezintă un argument imbatabil și suficient de credibil. Din perspectiva lor, optimizarea claselor și școlilor în care au activat și care vor dispărea peste noapte reprezintă o dramă personală, o tragedie care nu poate fi pur și simplu depășită. Pentru ei tendințe-

25 Ce va însemna la modul practic optimizarea școlilor și cine va suferi și ce vom câștiga. (declarațiile lui Dumitru Ivanov, Președintele sindicatelor în învățământ). // <http://www.allmoldova.com/ro/experts/493.html>

le demografice negative, costurile în creștere pentru menținerea infrastructurii școlare sau calitatea scăzută a studiilor, luate la un loc, au o valoare inferioară locului de muncă cu care s-au obișnuit și care le oferea o doză de siguranță și confort. Chiar dacă majoritatea dintre ei conștientizează, necesitatea restructurării și „împrospătării” sistemului educațional, dar cu siguranță sunt conștienți de acest fapt, gustul amar nu poate fi înlăturat. Dispariția clasei, școlii, locului de muncă echivalează cu dispariția unui punct de reper sau cadru de referință, care vor trebui din nou căutate sau reconstruite, investindu-se noi eforturi și resurse. În pofida faptului că există circa 24000 funcții vacante, care vor oferi posibilitatea reangajării, conform Ministrului Educației, reangajarea se va face în bază de concurs[□]. Totodată nu s-a explicat despre ce fel de concurs este vorba, deoarece concursul prin definiție presupune competiție. Confuzia este mai evidentă decât claritatea, alimentând frica corpului profesoral. Personalul didactic mai are un motiv de îngrijorare sub forma unei clauze a aceluiași memorandum care stipulează sporirea flexibilității în relațiile de muncă în sector, prin operarea unor amendamente la Codul Muncii și altor acte normative pentru a permite directorilor instituțiilor de învățământ să ia decizii referitoare la angajarea și disponibilizarea personalului în bază de necesitate și performanță și nu pe baze permanente, ceea ce înseamnă de facto liberalizarea relațiilor de muncă, o noutate nu prea favorabilă corpului didactic.

Deocamdată putem intui că predomină o relație de neîncredere dintre autorități și dascăli care nu este una benefică implementării. Această neîncredere rezultă și dintr-un proces deficient de comunicare și lipsa trans-

parenței în procesul decizional. Totodată este evident faptul că succesul unei reforme de așa anvergură pe un domeniu atât de important nu poate fi asigurat doar de sus în jos și reclamă în primul rând suportul celor care prestează servicii educaționale.

Restructurarea sistemului va afecta cel mai mult principalii beneficiari, adică elevii, care vor avea de înfruntat și, trebuie să recunoaștem, anumite dificultăți. Totuși, beneficiile pe care aceștia le vor obține în rezultatul primirii unei instruiți calitative sunt incomparabile cu costurile suportate, inclusiv de adaptare. Este indiscutabil faptul că o educație de calitate le va spori șansele de afirmare și le va maximiza „capitalul inițial” în competiția pentru înscrierea la o universitate mai bună, obținerea unui post de muncă mai bine plătit, recunoașterea socială și alte privilegii care conferă valoare adăugată capitalului uman. Prin prisma accesului la aceste bunuri sociale, aspectele referitoare la partea tehnică precum asigurarea cu transport pentru deplasarea la școlile de circumscripție sau alt gen de instituții create de reformă, reparația drumurilor de acces spre școli reprezintă chestiuni secundare și țin de administrare. O chestiune esențială care rezultă din dimensiunea tehnică a implementării reformei este securitatea elevilor în procesul de transportare și instruire per ansamblu, dar acest subiect depășește cadrul analizei date. Un alt aspect pozitiv pe care îl aduce reforma în raport cu elevii dar și pentru sistem în ansamblu este introducerea pe scară largă a formulei de finanțare per capita – „banii urmează elevul”, formulă testată cu succes în raioanele pilot. Această abordare va permite eliminarea decalajelor precedente dintre instituțiile școlare, asigurând o distribuire echitabilă și egală a resurselor financiare

pentru fiecare elev. Sistemul per ansamblu va beneficia datorită existenței unei metodologii clare și transparente de alocare a resurselor financiare. Un alt efect al noii formule de finanțare va fi instituirea unui regim competitiv pentru managerii școlilor care vor fi stimulați să îmbunătățească calitatea procesului de instruire, atrăgând mai mulți elevi și, respectiv, mai multe resurse. Prin urmare, principiul fundamental de la care trebuie să pornească orice evaluare cost-beneficiu pentru elevi este calitatea educației. Ce se întâmplă mai departe ține de capacitatea reformatoarelor care s-au angajat în acest proces de a furniza servicii de calitate.

În fine, preocupările părinților nu diferă semnificativ de cele ale propriilor copii. Este clar că părinții își doresc un sistem care prestează servicii calitative și care nu îi împovărează financiar, ceea ce vine în contradicție cu sistemul actual de plăți informale, achitate pentru diverse fonduri, și fiind quasi-legalizate în mai multe instituții de învățământ. Majoritatea părinților consideră că calitatea educației depinde de doi factori esențiali: calificarea cadrelor didactice și asigurarea cu cadre didactice²⁶, situație deplorabilă la acest capitol în mai multe școli rurale. O altă preocupare în contextul reformei preconizate este grija pentru siguranța și sănătatea copiilor care vor fi obligați să se deplaseze în alte localități. În acest sens, asigurarea securității elevilor reprezintă un subiect care nu a fost deocamdată foarte prezent în discursul public, mai degrabă absent, deși merită o atenție specială. Din cele expuse mai sus constatăm că reconfigurarea structurală a sistemului de învățământ secundar general implică o serie de riscuri și dileme, oferind

26 Educația de bază din Republica Moldova. IPP, Chișinău 2008, în Educația și dezvoltarea umană: provocări curente și de perspectivă. IPP, Chișinău, 2010.// www.ipp.md/public/files/Publicatii/2010/Policy_Paper_Rom_Final.pdf

concomitent și mai multe oportunități pe calea modernizării sistemului educațional, valorificarea cărora va depinde de măiestria autorităților de a gestiona implementarea reformei.

ÎN LOC DE CONCLUZII

Revenirea la politic de la care am pornit analiza privind reforma structurală în învățământ este necesară și oportună deoarece suportul și voința politică sunt elemente cruciale pentru a iniția, desfășura și asigura succesul ei. În lipsa unei poziții consolidate a tuturor componentelor AIE există un risc major ca rețelele clientelare ale partidelor politice să fie puse în acțiune pentru a bloca sau tergiversa optimizarea rețelei școlare. Probabilitatea realizării unui asemenea scenariu este destul de crescută în condițiile actuale de incertitudine politică. Mai mult decât atât, eventualitatea unor alegeri anticipate în viitorul apropiat ar putea bloca reforma până la clarificarea situației. Partidele politice vor evita să se angajeze în susținerea unui proces de raționalizare a sistemului educațional din motive electorale, fiind extrem de prudente în raport cu întreprinderea unor acțiuni nepopulare în ajunul alegerilor. Pornind de la ipoteza conform căreia corpul profesoral este unul dintre elementele politice active în mediul rural, capabil să canalizeze energiile sociale într-o anumită direcție, putem presupune că actorii politici nu vor dori să se „complice” până la o nouă reglare de conturi electorale. În această situație doar prevederile memorandumului semnat cu FMI ar reprezenta un element deranjant, care ar obliga actorii politici la o minimă disciplină.

www.viitorul.org

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău

MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 221844 tel

373 / 22 245714 fax

office@viitorul.org

www.viitorul.org

Fundația Friedrich Ebert (FES) este o fundație politică, social-democrată germană scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății.

Cu Republica Moldova, Fundația Friedrich Ebert și-a început colaborarea în anul 1994 prin intermediul Biroului Regional de la Kiev, iar din octombrie 2002, la Chișinău activează un birou permanent al fundației.

Tel.: +373 22 885830

E-mail: fes@fes.md

Acest produs apare cu sprijinul Fundației Friedrich Ebert.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul” și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” și Fundația Friedrich Ebert nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Laura Bohanțov - laura.bohantov@viitorul.org.